

Συνέντευξη με τον ποιητή

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΑΗΔΩΝΗ

ΠΡΙΦΤΗ ΕΛΠΙΝΙΚΗ

-Τι σας παρακίνησε να στραφείτε στην ανάγνωση ποίησης για πρώτη φορά;

Σίγουρα, με παρακίνησε στην ανάγνωση των πρώτων ποιημάτων μου η επαφή που είχα ως μαθητής Γυμνασίου, όταν για πρώτη φορά μνήθηκα στον κόσμο των ιδεών της ποίησης. Κυρίαρχο, όμως, ρόλο σε αυτό διαδραμάτισαν τα μουσικά μου ακούσματα κατά τη διάρκεια της εφηβείας, με τη μελοποιημένη ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη, του Γιώργου Σεφέρη, του Γιάννη Ρίτσου, του Τάσου Λειβαδίτη, του Δημήτρη Χριστοδούλου, του Νίκου Καββαδία, του Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, από τους πλέον καταξιωμένους Έλληνες μουσικοσυνθέτες, όπως τους Μάνο Χατζιδάκι, Μίκη Θεοδωράκη, Σταύρο Ξαρχάκο κ.ά., των οποίων η συμβολή στην αναγέννηση της σύγχρονης ελληνικής ποίησης υπήρξε μέγιστη, αφού την κοινώνησαν και τη διέδωσαν σε πλατύτερα κοινωνικά στρώματα. Τα ρευστά ιστορικά γεγονότα της δεκαετίας του 60, στην Ελλάδα, με αποκορύφωμα την επταετή δικτατορία των συνταγματαρχών, επέτρεψαν την καλλιέργεια εκείνου του κατάλληλου εδάφους εδραίωσης της σύγχρονης ελληνικής ποίησης και βοήθησαν εν πολλοίς στην ανάπτυξη του πολιτικού τραγουδιού.

-Τι σας έκανε να γράψετε ποιήματα για πρώτη φορά;

Ωραία, η ερώτησή σας. Μόνο, που ορθώνεται ένας δείκτης δυσκολίας μονολεκτικής ή και περιφραστικής απάντησης. Θα μπορούσα να σας παραθέσω πολλούς λόγους ή και αιτίες, που έγιναν αφορμή ν' ασχοληθώ με την ποίηση, γράφοντας το πρώτο μου ποίημα. Δεν θα το κάνω όμως, γιατί νομίζω ότι θα σάς κουράσω, κι υπάρχει πάντα ο κίνδυνος πλατειασμού εκ μέρους μου. Παραδέχομαι, ωστόσο, ότι τα δύσκολα παιδικά αλλά και μετεφηβικά χρόνια μου αποδείχθηκαν ισχυροί καταλύτες στη διαμόρφωσή μου ως σκεπτόμενου ατόμου. Η απέραντη μοναξιά και η έλλειψη ουσιαστικών σχέσεων και δεσμών (οικογενειακών, φιλικών, ερωτικών) συνέβαλαν ουσιαστικά στο να στραφώ στην τέχνη του ποιείν και στο χτίσιμο των κατάλληλων εκείνων γεφυρών επικοινωνίας, που μου επέτρεψαν να εκφράσω αβίαστα όλο τον εσωτερικό μου κόσμο, με τρόπο ειλικρινή και ευθύ.

Τι συναισθήματα είχατε την ανάγκη να εκφράσετε στην αρχή της γραφής σας και αν παραμένουν τα ίδια μέχρι σήμερα ή στην πορεία συνειδητοποιήσατε ότι θέλατε να εκφράσετε διαφορετικά συναισθήματα.

Νομίζω ότι σάς έχω ήδη απαντήσει στην παραπάνω ερώτησή σας. Βεβαίως, υπήρχαν και εξακολουθούν να υφίστανται σχεδόν οι ίδιοι λόγοι και οι ίδιες οι αιτίες ως προς την έκφραση των δικών μου συναισθημάτων, με γεφυροποιό δύναμη πάντα τις λέξεις και μόνιμο όχημα διαφυγής- από τον πόνο, τη θλίψη, τη μελαγχολία, τη μοναξιά, τον έρωτα, το θάνατο, - την ποίηση. Δυστυχώς, σαν να μην θέλουν κάποιες καταστάσεις να με εγκαταλείψουν. Συνυπάρχω όμως μαζί τους. Έχει δημιουργηθεί μία σχέση μίσους κι αγάπης ανάμεσά μας. Εκεί φαίνεται κι η θνητότητα των ανθρώπων. Θα σάς αναφέρω το στίχο του τέταρτου τραγικού ποιητή του κόσμου, μετά τους τρεις Έλληνες, του Σαίξπηρ, που γράφει: «Άνθρωπε, που κατέκτησες όλο τον κόσμο και στέκεις σε γυάλινα πόδια». Λοιπόν, υπάρχει ένας θανάσιμος εναγκαλισμός με τα συναισθήματά μου, τα οποία έχουν αποκτήσει μια μονιμότητα στο χρόνο, με προεκτάσεις σχεδόν δημιουργικές, θα έλεγα.

-Νιώσατε ποτέ την ανάγκη να χρησιμοποιήσετε την ποίηση ως τρόπο διαφυγής από κάποιες δύσκολες καταστάσεις;

Η καθημερινότητα και η επανάληψη των ίδιων των πραγμάτων, είναι αλήθεια, ότι κουράζουν τον άνθρωπο και τον αλλοτριώνουν από την ομορφιά της ζωής. Όλους μας, θα τόνιζα στο σημείο αυτό. Το κενό αυτό έρχονται να καλύψουν οι Τέχνες, ακόμη κι αν η επιρροή τους αποδεικνύεται ότι είναι μικρή σε χρονική έκταση και διάρκεια. Εν τούτοις, με τη δυναμική τους, την ενέργειά τους, την κάθαρσή τους αποδεσμεύουν τον άνθρωπο από τα δεσμά του. Είναι μια διαδικασία λύτρωσης κι απολύτρωσης. Θα συμφωνήσουμε, λοιπόν, ότι είναι ένας προσωρινός τρόπος διαφυγής μας. Η πραγματικότητα όμως στέκεται πάντα παράδιπλα μας, για να μας υπενθυμίζει τα όρια και τις δυνατότητές μας, χωρίς να εθελουφλούμε και να αιθεροβατούμε. Βεβαίως, και η ποίηση είναι ένας τρόπος διαφυγής, όπως ορθά το επισημάνατε. Παράλληλα, όμως, αποτελεί στέρεα βάση, συνεχώς, να γνωρίζω κα(λλι)τερα εμένα τον ίδιο και μέχρι που φτάνουν τα όρια των δυνατοτήτων μου.

-Εκτός από την ποίηση τρέφετε
ενδιαφέρον και για άλλα είδη τέχνης και
αν ναι για ποια;

Βεβαίως. Πρωτίστως, για την μουσική, που θεωρώ ότι είναι η μεγαλύτερη ανακάλυψη του ανθρώπου. Ο Νίτσε λέει ότι: « Θα πίστευα σ'έναν θεό, που θα γνώριζε να χορεύει». Δεν θα μπορούσα, όμως, να φανταστώ τη ζωή μου χωρίς την παρουσία της μουσικής σε όλες τις εκφάνσεις του βίου μου. Και στο πένθος και στις χαρές του. Η δύναμη της μουσικής είναι ρηξικέλευθη και διαβρωτική εντός μου, με την καλώς εννοούμενη σημασία. Αγατώ, επίσης, πολύ το θέατρο με την ενσάρκωση ανθρώπινων χαρακτήρων και με τους αιώνιους προβληματισμούς του να συμβάλλουν στην διανοητική μετεξέλιξή μου αλλά και στην πνευματική ανάπτυξή μου. Επίσης, η ζωγραφική προσελκύει το εικαστικό ενδιαφέρον μου, με την ανεξάντλητη ομορφιά της να καθηλώνει το βλέμμα μου , όποτε επισκέπτομαι τα μεγάλα μουσεία της Ευρώπης.

Ανάμεσα στην περίοδο που ξεκινήσατε να διαβάζετε ποίηση, μέχρι και την περίοδο που αρχίσατε να γράφετε τα δικά σας ποιήματα, υπήρξε μεγάλο διάστημα;

Θα σάς έλεγα κατηγορηματικά, όχι.

Η απόσταση, σε αυτό που με ρωτάτε, δεν υπήρξε μεγάλη.

Ικανή, όμως, για ν' αντιληφθώ πόση ομορφιά και συγκινήσεις μου προσφέρει η συγγραφή των ποιημάτων.

Οι θετικές παρενέργειες της δονούν την ψυχή και το σώμα μου.

Ξεκίνησα, λοιπόν, να γράφω μόλις σε ηλικία είκοσι τεσσάρων ετών.

Έχετε κάποιο αγαπημένο ποίημα σας, αν ναι, ποιο και γιατί;

Τώρα με ρωτάτε κάτι το δύσκολο, σε τέτοιο σημείο, που είναι φύσιν αδύνατον να περιορισθώ σ' έναν και μόνο ποίημα ή και σ' έναν ποιητή. Δεν θα καταχραστώ όμως, ούτε τον χρόνο σας αλλά ούτε την καλοσύνη σας, φυσικά. Ένα από τα πλέον αγαπημένα ποιήματά μου, λοιπόν, είναι το ποίημα του Τζουζέππε Ουνγκαρέτι, με τίτλο'' *San Martino del carso*'' Από τα σπίτια/απόμειναν/ μονάχα ερείπια./Από τους γνωστούς μου/ δεν έμεινε κανένας/ Απ' την καρδιά μου/καμμία πληγή δε λείπει. Κι η καρδιά μου/η χώρα/η πιο λεηλατημένη.

Στις εικόνες του ποιήματος αυτού υπάρχει μια διάχυτη αίσθηση θλίψης, έντονου πόνου και εγκατάλειψης, οι οποίες προκαλούν τις διακυμάνσεις των συναισθημάτων μου. Υπάρχουν όμως κι άλλα ποιήματα στα οποία καταφεύγω σε στιγμές απόλυτης μοναξιάς, αναζητώντας έναν ασφαλή δίαυλο επικοινωνίας με πιο βαθειά και ουσιαστικά νοήματα, όπως στην ποίηση του Νίκου Αλέξη Ασλάνογλου, του Φερνάντο Πεσσόα, του Τσέζαρε Παβέζε, του Τόμας Έλιοτ, της Σόλβια Πλαθ, του Δημήτρη Κονιδάρη, της Άντζελας Γεωργοτά, της Άννας Γρίβα κ.ά.

Ως τί βλέπετε τους αναγνώστες των ποιημάτων σας;

Με εκπλήσσετε, για άλλη μία φορά, με τις ωραίες ερωτήσεις σας. Ο κάθε αναγνώστης έχει διαφορετική υπόσταση και ενδιαφέροντα. Όσον αφορά εμένα, τουλάχιστον, δεν σας κρύβω ότι φαντάζομαι τους δικούς μου αναγνώστες ως δρώντα πνευματικά άτομα, με ευαισθησίες και με μία συνεχή αναζήτηση της γνώσης, όπλο ισχυρό ώστε να σταθούν στο ύψος των περιστάσεων.

Τί σας ενέπνευσε να διαλέξετε την Μαρία Κάλλας για τη δεύτερη ποιητική σας συλλογή;

Νομίζω ότι η ερώτησή σας αυτή, μού δημιουργεί εκ των πραγμάτων αρκετές συστολές ή και μια μορφή αμηχανίας, γιατί στην προσπάθειά μου ν' ανταποκριθώ σε αυτό που μού ζητάτε, πέρα από τον απαιτούμενο χρόνο μιας ειλικρινούς εκ μέρους μου απάντησης, φοβάμαι ότι στα στενά αυτά χρονικά πλαίσια, θα αδικήσω την μεγάλη diva Μαρία Κάλλας ή ίσως κι εν αγνοία, τον ίδιο τον εαυτό μου. Παιδιόθεν ακόμα, θυμάμαι στο ορφανοτροφείο του Ντόρτμουντ, την Φραγκισκανή Καθολική μοναχή Marguerite, μια άγια ψυχή, με σπουδές φιλοσοφίας, να με μνει στον κόσμο της κλασικής μουσικής, στην οποία οφείλω αιώνια ευγνωμοσύνη για όλα όσα μου προσέφερε. Επίσης, θυμάμαι στο σπίτι μου τη Γερμανίδα μητέρα μου να ακούει έργα όπερας και ευρωπαϊκή μουσική. Μέσα σ' αυτό το μουσικό κλίμα πρωτοήρθα σε άμεση επαφή με την Μαρία Κάλλας, την πιο μεγάλη σοπράνο του κόσμου, που με τις θυελλώδεις ερμηνείες της κατέκτησε τα μεγάλα λυρικά θέατρα της Ευρώπης. Του κόσμου όλου. Αυτή η θυελλώδης Ελληνίδα γυναίκα (φαινόμενο), που ενσάρκωσε τραγικές ηρωίδες, υπήρξε κι η ίδια πρόσωπο τραγικό. Πρόσωπο ερχόμενο από την αρχαία ελληνική τραγωδία, όπου συγκρούστηκε με τα ευγενή πάθη της αλλά και με το πεπρωμένο της κι αναζήτησε την λύτρωσή της στις οδούς του λυρικού τραγουδιού. Και εξευγενίστηκε ως γυναίκα μύθος, όπως οι ηρωίδες Λουτσία ντι Λάμερμουρ, Τόσκα, Μήδεια, Βιολέτα Βαλερό, Νόρμα, για αναγεννηθεί μέσα από τις στάχτες πιο εκθαμβωτική και πιο εξευγενισμένη. Η ζωή της, με τις τραγικές προεκτάσεις της και με το μέγεθος της φωνής της, μετέτρεψαν την Μαρία Κάλλας σε μούσα μου.

La Fenice

Ανέβα την ανεμόσκαλα, σε παρακαλώ, υπαρκτή πράγματι πρόκληση
Για να δεις μ' ενάργεια τους αιματοβαμμένους αιθέρες
με τις αλλοπρόσαλλες διαστάσεις τους.

Εξόρισε από κοντά σου τους τυχόν φόβους ή τους ιλίγγους
κατά την ιεροπρεπή σου ανάβαση στα λυρικά θέατρα του κόσμου,
τις μαυρισμένες σκηνές όπου οι μουσικές και οι μουσικοί
τέμνουν τα τρομαγμένα σώματα των πλανεμένων εραστών,
που ακόρεστα χόρταιναν την αθλιότητα της πείνας τους,
αιχμάλωτοι των κόκκινων χειλιών σου.

Αυτοί θα σε λύτρωναν από τα χρόνια δεσμά των μοναχικών
διαδρομών σου

στα γκρίζα και παγερά νερά του Σηκουάνα, στα πίσω διαμερίσματα
της Σκάλας του Μιλάνου, στα υγρά και σκοτεινά κανάλια της Βενετίας,
με κόσμημα το La Fenice να κληρονομεί στις επερχόμενες γενιές
τους λυγμούς σου, την ανεξάντλητη τραγικότητά σου.

Το νεαρό, που δεν έβλεπες πια στους καθρέφτες των οριζόντων
όρισες σαν σημείο αναφοράς.

Κλείνοντας ιεροπρεπώς τους φθινοπωρινούς χωρισμούς
και τις επιπτώσεις που ακολούθησαν πίσω από τα αειθαλή πλατάνια
της Πόλης του Φωτός, τις ερεβομανείς πολυκατοικίες του,
το υπαβαστάζον βλέμμα του,
όπου διαμοίραζαν τα διάτρητα όνειρα των εραστών.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΣΑΣ